वर्ष पंधरावे : अंक ०५ : मे २०२६

कॉक्लिआ वार्ता

मुकं करोति वाचालं...

COCHLEA - PUNE
कॉक्लिआ पुणे
श्रवण आणि वाचा विकासासाठी
FOR HEARING & SPEECH

• 1998 •

COCHLEA WARTA

Volume Fifteen : Issue 05 : MAY 2026 Total Pages : 20 Rs. 10/-

वार्षिक परिक्षा

दौंड केंद्र

कोथरुड केंद्र

उरवडे केंद्र

कुडाळ केंद्र

मा.श्री.धनराज गिराम
बालविकास प्रकल्प अधिकारी
यांच्याहस्ते पदवीप्रदान समारंभ पार पडला
सोबत डॉ. वाचासुंदरसर आणि रक्षा मॅडम

पदवीप्रदान समारंभ, उरवडे

मोरया आणि वाय.सी.एम. केंद्राच्या चिमुरड्यांची **सोमेश्वरवाडी येथे सहल**

COCHLEA WARTA कॉक्लिआ वार्ता

वर्ष : १५ वे | अंक : ०५

अंतरंग

Editorial ... ०२
- Mrs. Manasee Date

मुलांमध्ये लवचिकता निर्माण करणे : वाढीच्या मानसिकतेची शक्ती ... ०३
– डॉ. वैशाली मर्ढेकर

चला, मैत्रिणींनो, आपलं स्वप्न जगू या. ... ०८
– सुप्रिया माने

पालक प्रशिक्षण – विशेष मुलांच्या उज्ज्वल भविष्याची गुरूकिल्ली ... ०९
– मिनाक्षी वाघ

गोवा प्रशिक्षण केंद्राची पूर्व प्राथमिक शाळेकडे वाटचाल ... ११
– गोकुळ नवांगुणे

सोमेश्वरवाडीची सहल ... १३
– सौ. सीमा कुलकर्णी, सौ. स्मिता वेळे

Family Day & Graduation Ceremony ... १४
- Bhagyashree Sanvatsarkar

Workshop Learning Experience ... १४
- Trupti Kohinkar

संपादक
डॉ. अविनाश वाचासुंदर

कार्यकारी संपादक
सौ. मानसी दाते

कार्यकारी मंडळ
मृदुल हेमंत बापट
तृप्ती कोहिनकर
नेहा नाटेकर
Mr. Ebenezer Harding

मुद्रण :
व्यंकटेश प्रिंटर्स, पुणे.

मुखपृष्ठ व सजावट :
श्री. संजीव शिंदे

Printed & Published by : Cochlea Pune for Hearing and Speech

Owned by : Cochlea Pune for Hearing and Speech

Printed by : Sanjeev V. Shinde
Paud Road, Kothrud, Pune.

Published at : Cochlea Pune for Hearing and Speech
161-A, Modibaug, Shivsagar Society,
Near Mhasoba Gate, Shivajinagar, Pune 411 016.

Editor : Dr. Avinash Madhav Wachasundar

EDITORIAL

- Mrs. Manasee Date

April is the busiest month for all the students, mothers and teachers in Swaranaad. Setting papers, conducting the exams, checking papers and distributing the results keeps the teachers very busy. The exams are very crucial for the senior KG students as they will be integrated into normal schools. The happiness on the children's faces during the graduation ceremony gives their parents and teachersa lot of motivation.

After a lot of discussions finally it was decided to have nodal centre like our centre at Kothrud in Goa, Manchar, Ahilyanagar and Daund. Four days training and capacity building workshop was arranged at Pusalkar Swaranaad, Urawade. Three teachers from each of these centers were invited to attend this program. It was as good as a management crash course, with experts from all fields related to a preschool for hearing impaired children explaining the process to these teachers. Gokul Nivangune sir has given a very detailed write up of the various subjects covered in this program. They could also interact with the children and mothers staying there. Once these nodal centers start it will be easier to integrate the students there into the local schools nearby.

Dr Vaishali Mardhekar has given a very informative and useful write up on growth of mindset. It will be useful not only for mothers and teachers to make a positive change in the child's mind set but also in themselves.

A write up by Supriya Mane on 'Mahila din' is also in this issue.

Meenakshi Madam has given a summary of Parent Training Program, which was done by 25 mothers.

Trupti (CSR Coordinator), along with Pallavi Ma'am (PRO), had the privilege of attending a two-day NGO Capacity Building Program 2026 organized by the Confederation of Indian Industry (CII) on 29th and 30th April 2026 at Royal Orchid Hotel. Trupti has given a very nice report of the same in her writeup in this issue.

Family Day was celebrated in Pusalkar Swaranaad on 29thApril, along with graduation ceremony and prize distribution for various activities for children and mothers. Bhagyashree, the admin officer there has given a report of the event in this issue.

The children from YCM center were taken to Someshwar wadi to see and learn new words with respective to village and professional life.

With so much upgradation of staff and teachers and visits to theme based places, no doubt, the children of Swaranaad pass out with flying colours.

◆◆◆

मुलांमध्ये लवचिकता निर्माण करणे : वाढीच्या मानसिकतेची (Growth Mindset) शक्ती

डॉ. वैशाली मर्डेकर
रिसर्च कंसल्टंट, (मानसशास्त्र)

लवचिकता म्हणजे नक्की काय ?

लवचिकता म्हणजे कधीही न पडणे अथवा अयशस्वी होणे असे नाही. तर पडल्यानंतर उठणे, स्वतःला सावरणे आणि पुन्हा प्रयत्न करणे – कदाचित नवीन नव्या जोमाने.

ऐकू न येण्याऱ्या लोकांसाठी डिझाईन केलेल्या जगात प्रवास करणाऱ्या कर्णबधिर मुलांसाठी, लवचिकता केवळ उपयुक्त नाही, ती अत्यावश्यक आहे.

थोडक्यात लवचिकता म्हणजे –

- काहीतरी कठीण असताना पुन्हा प्रयत्न करणे.
- गरज असताना मदत मागणे.
- चुका होणे ठीक आहे, हे जाणून घेणे.
- तुम्ही नवीन गोष्टी शिकू शकता यावर विश्वास ठेवणे.
- मुलांमधील लवचिकता सुधारण्यासाठी पालक व शिक्षक ह्यांनी त्यांच्या वाढीच्या मानसिकतेला चालना देणे गरजेचे आहे. संशोधन दर्शविते की वाढीची मानसिकता असलेली मुलं प्रयत्न आणि शिकण्याद्वारे आपली क्षमता विकसित करतात. ह्यामुळे त्यांना उच्चशिक्षणात यश, चांगले भावनिक नियंत्रण आणि ही मुले जीवनात समाधानी रहातात.

सामान्य मानसिकता व वाढीची मानसिकता :

खालील वाक्यातून आपण ह्यातील फरक पाहू :–

सामान्य मानसिकता	वाढीची मानसिकता
''मी यात (कुठल्याही कामात/क्रियेत) चांगला नाही.''(न्युनगंड)	''मी अजून प्रयत्न आनंदाने केला पाहिजे.''
''कोणीही माझ्या सोबत खेळू इच्छित नाही.''	''मी कोणालातरी खेळायला विचारू शकतो.''
''हे खूप कठीण आहे.''	''हे कठीण आहे, पण माझ्यात हे करण्याची ताकद आहे.''

फरक लक्षात आला ?

सामान्य मानसिकता दरवाजे बंद करते, ते वाढीची मानसिकता दारे खुले करते.

वास्तविक जीवनातील परिस्थिती :

आव्हानांना नवा आकार देणे.

परिस्थिती १ : कोडे सोडवण्याची समस्या

आव्हान : चार वर्षांचा अर्जुन picture puzzle करत असतो. तो वर्तुळ, चौकोनी छिद्रात ढकलण्याचा प्रयत्न करत असतो. तो निराश होतो आणि कोडे बाजूला ढकलतो.

प्रतिसाद : आई त्याच्या जवळ जाऊन बसते आणि प्रेमाने म्हणते, ''अरे वर्तुळ तिथे (चौकोनात) बसत नाही, ह्याचे तुला वाईट वाटतंय का? चल आपण एकत्र ते पुरे करुया. ह्यातून गोल चकती शोध पाहू.'' (एकत्र वेगवेगळ्या छिद्रांकडे निर्देश करा. त्याला शोधू द्या. वेगवेगळे आकार पुन्हा त्याला सांगा).

जेव्हा अर्जुन बरोबर गोल चकती देतो तेव्हा आई म्हणते, ''अरे वाह..!, बरोबर शोधलेस की..'' व मुलाला प्रेमाने जवळ घेते (तुम्ही मुलाला शाबासकी द्या / जवळ घ्या / पाठ थोपटा)

असे केल्याचे फायदे :

- नेमकी भावना मुलाला कळते (वाईट वाटतंय का?)
- समर्थन देते (चला एकत्र करू या.)
- प्रयत्नाचा उत्सव साजरा करते (शाबासकी द्या / जवळ घ्या / पाठ थोपटा)
- ह्यामुळे आपण यशावर नव्हे तर प्रक्रियेवर लक्ष केंद्रित करतो.

परिस्थती २ : सामाजिक अडथळा

आव्हान : मायाला वाढदिवसाच्या पार्टीला आमंत्रण मिळाले नाही आणि तिला वगळलेले वाटते.

वाढीची मानसिकता प्रतिसाद : ''वाढदिवसाला तुला रियाने बोलावले नाही ह्याचे तुला वाईट वाटतंय ना! अगं माया, मैत्री आपल्याला करावी लागते. ती आपोआप होत नाही. या आठवड्यात ना, तू बघ की तुझ्या बरोबर खेळायला कोण तयार होईल? कोणाला तुझा आवडता खेळ खेळण्यासाठी घरी बोलावता येईल?..''

असे केल्याचे फायदे : तुम्ही भावना मान्य करता आणि पुढे जाण्यासाठी कृतीयोग्य बाबींवर लक्ष केंद्रित करता.

हे करून पाहा : दैनंदिनवाढीच्या मानसिकतेचे उपक्रम –

१. मला जमणार – एक भांडे आणि रंगीत कागदाच्या पट्ट्या ठेवा. जेव्हा जेव्हा तुमचे मूल ''मला जमत नाही'' म्हणते, तेव्हा एका रंगीत पट्टीवर त्याला लिहायला सांगा

''मला जमणार'' आणि ती चिठ्ठी भांड्यात टाका. आठवड्याच्या शेवटी, आढावा घ्या आणि त्यापैकी कोणत्याही प्रगतीचा आनंद साजरा करा.

२. आठवड्यातील सर्वोत्तम चूक साजरी करणे

प्रत्येक रविवारी, कुटुंबातील सदस्य त्यांची आठवड्यातील ''सर्वोत्तम चूक'' सांगातात काहीतरी चुकीचे झाले, पण त्यातून शिकले हे बोलतात.

उदाहरणार्थ : समजा गाडी चालवताना तुम्ही रस्ता चुकलात आणि बरेच पुढे आल्यावर तुमच्या लक्षात येते की तुम्ही चुकीचे वळण घेतले आहे. परत माघारी येऊन योग्य रस्त्याला लागताना तुम्हाला रस्त्याच्या बाजूला एक सुंदर उद्यान दिसते. रस्ता चुकलो तरी एक सुंदर उद्यान सापडले ह्याचा तुम्हाला आनंद होतो. हे तुम्ही मुलांसोबत शेअर करा.

हे काय; काम करते तर : चुकांमधून शिकण्याची कला मुलांना कळते.

३. '' कसे'ची शक्ती'' :

'का?' प्रश्नांची जागा 'कसे' प्रश्नांनी घ्या –

या ऐवजी : तुला हे का जमत नाही?

विचारा : आपण हे एकत्र कसे समजू शकतो?

४. यश टाईम लाईन :

तुमच्या मुलाची वेळोवेळी प्रगती दर्शवणारी छायाचित्रांसह दृश्य टाईम लाईन तयार करा. पहिल्या खुणांपासून जटिल संभाषणांपर्यंत, दरमहा नवीन यश जोडा.

प्रभाव : प्रयत्न आणि वेळेसह वाढ होते याचा ठोस पुरावा.

शिक्षकांसाठी : वर्ग संस्कृतीतील बदल

सकाळचे क्षण : प्रत्येक दिवसाची सुरुवात विद्यार्थ्यांना ते सुधारण्यासाठी कार्यरत असलेली एक गोष्ट सांगून करा.

वर्गाची उद्दिष्टे ट्रॅक करण्यासाठी दृश्य चार्ट वापरा.

प्रयत्न–आधारित प्रशंसा. ''तू खूप हुशार आहेस!'' ऐवजी, ''मी पाहिलं की तू वेगवेगळ्या प्रकारे प्रयत्न करतोस – हेच खरे शिकणे आहे!''

आपल्याला हे माहित आहे :

कर्णबधिर मुलांमध्ये उल्लेखनीय सामर्थ्य असते. सर्जनशीलता, समस्या सोडवण्याची

क्षमता आणि अनेकदा अपवादात्मक निर्धार. जेव्हा आपण या जन्मजात क्षमतांना वाढीच्या मानसिकतेसह एकत्र करतो, तेव्हा आपण केवळ लवचिकता निर्माण करत नाही, आपण क्षमतायुक्त **generation** तयार करत आहोत.

चला तर मग :

या आठवड्यापासून, तुम्ही आणि तुमचे मूल एकत्र, वाढीच्या मानसिकतेच्या शब्दांचा वापर करून त्याला नवा आकार द्या. तुमचे प्रयत्न आणि आनंदाचे क्षण इतर पालक आणि शिक्षकांबरोबर शेअर करा. लवचिकता समुदायात सर्वात चांगली वाढते. खरंतर ''हे कठीण आहे आणि मी हे हाताळायला शिकू शकतो.'' असा विचार करून आव्हानांना तोंड देणारी मुले वाढवणे गरजेचे आहे. ही केवळ लवचिकता नाही. हीच भरभराट आहे.

सर्व प्रौढांसाठी महत्त्वाची आठवण –

१. स्वतः ते दाखवा :

तुमच्या मुलाला तुम्हाला पाहू द्या :

– चुका करताना आणि हसताना
– काहीतरी नवीन प्रयत्न करताना
– मदत मागताना
– ''मी अजून हे करू शकत नाही,'' म्हणताना
– मोठ्याने समस्या सोडवताना

मुले आपण त्यांना सांगतो त्यापेक्षा ते काय पाहतात त्यातून अधिक शिकतात.

२. प्रक्रियेची प्रशंसा करा, व्यक्तीची नाही

X असे म्हणू नका : ते कोडे पूर्ण केल्याबद्दल तू खूप चांगली मुलगी आहेस !

✓ असे म्हणा : ''तू योग्य भाग मिळेपर्यंत वेगवेगळ्या तुकड्यांचा प्रयत्न करत राहिलास! शिकणे असेच कार्य करते!''

का : चांगले किंवा हुशार असल्याबद्दल प्रशंसा दबाव निर्माण करते. प्रयत्नांसाठी प्रशंसा लवचिकता निर्माण करते.

३. स्वतः बरोबर देखील धीर धरा

लवचिकता निर्माण करण्यास वेळ लागतो. तुम्ही नेहमी 'योग्य' गोष्ट बोलणार

नाही. ते ठीक आहे ! स्वतःसाठी वाढीची मानसिकता दाखवा :
''आज मी तुझ्यावर चिडले. मी शांत कसे राहायचे ते शिकत आहे. मी उद्या पुन्हा प्रयत्न करेन.''

४. लहान पायऱ्यांची गणना होते :

तुम्हाला या सर्व क्रियाकलाप करण्याची गरज नाही. तुमच्या कुटुंबासाठी कार्य करणारे १-२ निवडा. प्रमाणापेक्षा सातत्य अधिक महत्त्वाचे आहे.

५. लहान विजयांचा उत्सव साजरा करा...

- मदत मागण्यापूर्वी आणखी एकदा प्रयत्न केला
- ''अजून'' शब्द वापरला.
- निराश असताना शांत राहिले.
- सोडून न देता मदत मागितली.
- वय ३ - ६ साठी हे प्रचंड आहेत !

कर्णबधिर लहान मुलांबद्दल सुंदर सत्य -

- या वयातील कर्णबधिर मुले आधीच दररोज लवचिकता निर्माण करत आहेत :
- भाषा शिकणे (अनेकदा दोन भाषा)
- वेगवेगळ्या संवाद शैलींशी जुळवून घेणे.
- त्यांसाठी डिझाईन केलेल्या नसलेल्या वातावरणात नेव्हिगेट करणे.
- सतत माहिती गोळा करण्यासाठी त्यांचे डोळे वापरणे.

ते आधीच लवचिक आहेत. आमचे काम त्यांना त्याचे नाव देण्यास, त्याचा उत्सव साजरा करण्यास आणि त्यावर बांधण्यास मदत करणे आहे.

जेव्हा तुम्ही एका कर्णबधिर मुलाला 'अजून' हा जादूचा शब्द आहे हे शिकवता, तेव्हा तुम्ही त्यांना आयुष्यभर वापरतील असे साधन देत आहात.

◆◆◆

चला, मैत्रिणींनो, आपलं स्वप्न जगू या.

सुप्रिया माने
पालक, स्वरनाद कोथरूड केंद्र

आदरणीय उपस्थित मान्यवर शिक्षिका आणि माझ्या प्रिय मैत्रिणींनो, नमस्कार,

आज मी इथे 'महिला शक्ती' या विषयावर बोलण्यासाठी उभी आहे. पण आज मी फक्त एक विषय मांडणार नाही, आज मी माझी कहाणी सांगणार आहे. एका स्त्रीची कहाणी...

मी एक महिला आहे, आज मी २५ वर्षांची आहे. या छोट्याशा आयुष्यात मी अनेक नाती जगले... मुलगी म्हणून आई-वडिलांची स्वप्न बनले, बायको म्हणून नवऱ्याच्या आयुष्याचा आधार झाले, सुन म्हणून नव्या घरात स्वतःला जुळवून घेतले आणि आता आई म्हणून एका छोट्या जीवाचं संपूर्ण जग बनले आहे.

प्रत्येक भूमिका निभावताना मनापासून सगळं केले... कोणतीही तक्रार नाही, कोणताही थकवा नाही कारण स्त्री अशीच असते... सगळ्यांसाठी जगणारी. पण या सगळ्या प्रवासात, कधी तुम्ही स्वतःला विचारलं आहे का, मी माझ्यासाठी कधी जगले. कारण खरं सांगायचं तर या सगळ्या नात्यांमध्ये मी माझी खूप स्वप्न पाहिली होती. पण कुठेतरी मनातच लपवून ठेवली. कधी घराची जबाबदारी आली, कधी समाजाची अपेक्षा आणि कधी स्वतःलाच वाटले -- हे आता शक्य नाही. हळू हळू मी माझी स्वप्न विसरायला लागले आणि फक्त भुमिका निभावणं हाच माझा संसार झाला.

पण... जेव्हा मी 'आई' झाले तेव्हा काहीतरी बदललें... माझ्या मुलाच्या डोळ्यात पाहताना मला माझं बालपण दिसायला लागलं. माझी अपूर्ण स्वप्न दिसायला लागली आणि तेव्हा मला जाणवलं... मी अजून संपलेली नाही. माझी स्वप्न अजून जिवंत आहेत. माझ्या मुलामुळे मला पुन्हा स्वतःकडे बघायला शिकायला मिळालं. त्याच्यासाठी मजबूत बनताना, मी स्वतःसाठी उभी राहायला शिकले.

आज मला समजलं आहे, आपण महिला कधीच कमी नसतो, आपल्यात अपार ताकद असते. पण आपण स्वतःसाठी जगणं सोडून देतो, आपण स्वतःला थांबवतो, लोक काय म्हणतील.. या विचाराने. आता उशीर झाला आहे... या भितीने. पण खरं तर कधीच उशीर होत नाही. एकदा का आपण स्वतःसाठी एक पाऊल टाकलं... एकदा का आपण स्वतःवर विश्वास ठेवला तर आपण फक्त जगत नाही, तर आपल्या स्वप्नांना खरंही करून दाखवतो. आज मी ठरवले आहे, मी फक्त कोणाची तरी मुलगी, बायको, सून किंवा आई नाही.. मी 'मी' आहे. माझी स्वतःची ओळख आहे. माझी स्वप्न आहेत आणि आता मी ती पूर्ण करणारच. मैत्रिणींनो प्रत्येक स्त्रीमध्ये एक अपार शक्ती दडलेली असते. फक्त तिला तिच्या मनाचा आवाज ऐकण्याची गरज असते. स्त्री कधीच कमजोर नसते, ती फक्त स्वतःची ताकद विसरते. स्त्री ही फक्त नात्यांमध्ये अडकलेली व्यक्ती नाही, ती स्वप्नांची उंच भरारी घेणारी शक्ती आहे. ती इतरांसाठी खूप जगली.. आता तिने स्वतःसाठी जगायला हवं. ती फक्त घराची ओळख नाही, तर स्वतःची एक स्वतंत्र ओळख आहे.

चला तर मग प्रत्येक महिलेला/स्त्रीला तिचं स्वप्न जगायला साथ देऊ या... कारण स्त्री हसली, तरच घराला घरपण येतं आणि जग सुंदर दिसतं.

आज मी जे काही बोलले ते फक्त शब्द नाहीत तर प्रत्येक स्त्रीच्या मनातल्या भावना आहेत. या सुंदर विचारांसह मी माझे शब्द इथेच थांबवते.

धन्यवाद...!

◆◆◆

पालक प्रशिक्षण –
विशेष मुलांच्या उज्ज्वल भविष्याची गुरूकिल्ली

मिनाक्षी वाघ
पालक प्रशिक्षण समन्वयक, स्वरनाद कोथरुड केंद्र

‘केल्याने होत आहे रे... आधी केलेची पाहिजे...’ या उक्तीप्रमाणे योग्य मार्गदर्शन आणि सातत्यपूर्ण प्रयत्नांमुळे कोणतेही कार्य साध्य होवू शकते. विशेषतः विशेष मुलांच्या संगोपनात पालकांची भूमिका अत्यंत महत्त्वाची असते. पूर्णतः कोणतीही गोष्ट समजून घेण्यासाठी योग्य माहिती, संयम आणि सततचा सराव आवश्यक असतो. अनेक पालकांना आपल्या मुलांच्या अडचणी समजत नाहीत, तसेच त्यांना योग्य पद्धतीने मार्गदर्शन कसे करावे हेही कळत नाही. अशा परिस्थितीत पालक प्रशिक्षणाची गरज अधिक अधोरेखित होते. पालकांना आपल्या मुलांच्या विकासातील अडथळे ओळखता यावेत, त्यांच्या वर्तमानामागील कारणे समजावीत आणि त्यावर योग्य उपाययोजना करता याव्यात, यासाठी प्रशिक्षकाच्या मार्गदर्शनाखाली प्रशिक्षण देणे आवश्य आहे. या प्रशिक्षणामुळे पालकांचा आत्मविश्वास वाढतो आणि ते आपल्या मुलांसोबत अधिक परिणामकारक पद्धतीने संवाद साधू शकतात.

विशेष मुलांच्या शिक्षणात आणि सर्वांगिण विकासात पालकांचा सहभाग अत्यंत महत्त्वाचा आहे. पालक जर योग्य पद्धतीने मुलांना शिकवू लागले, त्यांच्या सोबत वेळ घालवू लागले, तर मुलांच्या प्रगतीमध्ये लक्षणीय बदल दिसून येतो. त्यामुळे पालकांना योग्य प्रशिक्षण देणे ही काळाची गरज आहे.

पालक प्रशिक्षणामध्ये मुलांच्या विकासाच्या टप्प्याची माहिती, वर्तन, व्यवस्थापन, संवाद कौशल्ये, खेळांच्या माध्यमातून शिक्षण तसेच, दैनंदिन जीवनातील उपयुक्त कौशल्य यांचा समावेश असतो. यामुळे पालकांना आपल्या मुलांच्या गरजा अधिक चांगल्या प्रकारे समजतात आणि त्यांना सक्षम बनवता येते.

अशाप्रकारे पालक प्रशिक्षण हे केवळ मुलांच्या विकासासाहीच नव्हे तर संपूर्ण कुटुंबाच्या सक्षमीकरणासाठीही अत्यंत महत्त्वाचे ठरते.

सहा महिन्याचा कालावधी असलेला हा पालक प्रशिक्षणाचा टप्पा २०२५ ते २०२६ या वर्षांत स्वरनाद कोथरुड आणि उरवडे येथील पालकांनी मिळून पूर्णपणे पार पाडला. यावर्षी एकूण २५ पालकांची संख्या होती. हे सर्व पालक नवीन उमेद घेऊन पुढील वाटचालींसाठी तयार झाले. या पालकांनी आपल्या मुलांच्या वाचा–भाषा विकास करीत स्वतः ही प्रशिक्षण पूर्ण करण्याची जबाबदारी घेतली व सर्व पालकांनी उत्तमरित्या चांगल्या गुणांसोबत प्रशस्तिपत्रक मिळविले आणि आपल्या मुलांचे भविष्य उज्ज्वल करण्यासाठी पुढे सरसावले. त्यांच्यात एवढा आत्मविश्वास निर्माण झाला की ते इतर कर्णबधिरत्व असलेल्या मुलांनाही शिकवू शकतील. एवढी त्यांच्या मनाची तयारी झाली.

धन्य.. धन्य..! पालका....

२७ मार्च २०२६ या दिवशी पालकांचा प्रशस्तिपत्रक वितरणाचा कार्यक्रम पार पडला. माननीय पाहुणे होते – सौ. उमा जोशी, ज्यांनी अत्यंत कर्तृत्ववान, सेवाभावी आणि आजतागायत शिक्षण क्षेत्रात मोलाचे योगदान दिले आहे. तसेच श्री. महेशजी मानेकर जे आर.एस.एस. पुणे महानगराचे सेवाविभाग प्रमुख आहेत. आमच्या पालकांचे कौतुक अभिनंदन करत मोलाचे मार्गदर्शन केले.

तसेच विश्वस्त डॉ. वाचासुंदर सर व शिक्षण संचालिका सौ. रक्षा देशपांडे मॅडम यांनीही पालकांचे अभिनंदन करत पुढच्या वाटचालीसाठी शुभेच्छा दिल्या. रक्षा मॅडम यांनी तर पालक कश्या परिस्थितीतून आपल्या मुलांचे भविष्य उज्ज्वल करतात, हे सांगितले.

सौ. मंगल बोंबले आणि मीरा भांगे या दोन पालकांनी आपल्या सर्व सहकाऱ्यांचे प्रतिनिधित्व करत मनोगत व्यक्त केले. प्रशस्तिपत्रक स्वीकारताना सर्व पालकांच्या चेहऱ्यावर आनंद ओसंडून वाहताना दिसत होता.

शेवटी पालकांनी महिला दिनाच्या निमित्त आणि पालक सप्ताहा अंतर्गत येणारा विविध कलागुण दर्शनातील सांस्कृतिक कार्यक्रम केला. त्यांनाही अगदी त्यांच्या लहानग्यांनी खूप साथ दिली अशा प्रकारे या पालकांचे खूप खूप अभिनंदन व शुभेच्छा..!

◆◆◆

Your generosity can make a deaf child Speak

Cochlea is registered under :
BPT 1950 Act.
Society Reg. Act.
PAN No. AAATC5056E

Account Name	:	'Cochlea Pune for Hearing and Speech'
Account No.	:	60040230428
Bank	:	Bank of Maharashtra
Branch	:	Shivajinagar, Pune.
IFSC Code	:	MAHB0000043

All Donations are exempt under section 80G of the Income Tax Act.

गोवा प्रशिक्षण केंद्राची पूर्व प्राथमिक शाळेकडे वाटचाल

गोकुळ नवांगुणे
विशेष शिक्षक, स्वरनाद, गोवा केंद्र

अनेक दिवसांपासून डॉ.वाचासुंदर सर आणि रक्षा मॅडम यांचा विचार होता की आपले वाचा–भाषा प्रशिक्षण केंद्र न राहता तीसुद्धा कोथरुड आणि उरवडे प्रमाणे पूर्व प्राथमिक शाळा झाली पाहिजे. कारण वाचा–भाषा प्रशिक्षण हे केवळ एक तास, एका विद्यार्थ्यासाठी चालते. परंतु त्याच सोबत जर पूर्व प्राथमिक शाळेच्या स्वरूपामध्ये सर्व मुलांना एकत्रितपणे चार ते पाच तास प्रशिक्षण दिले तर यामुळे मुलांमध्ये योग्य आणि अपेक्षित प्रगती साध्य करता येते आणि यामुळे मुलांची सर्वसामान्य शाळांमध्ये समावेशित होण्यासाठी योग्य ती तयारी होते.

डॉ. वाचासुंदर सर गोव्याला आल्यावर शाळेच्या विषयावर खुप चर्चा केल्या आणि फायनली सरांनी निर्णय घेतला की जून २०२६ पासून गोवा, मंचर, अहिल्यानगर, दौंड येथे नोडल सेंटर म्हणजेच कर्णबधिर मुलांची पूर्व प्राथमिक शाळा सुरु करण्याचा.

दिनांक २३ एप्रिल ते २६ एप्रिल या दिवसात उरवडे शाळेत आम्ही ह्या चारही सेंटर्स मधले शिक्षक ट्रेनिंगला आलो. २ दिवस आम्ही शिक्षकांनी मुलांशी मैत्री केली, मुलांचे निरीक्षण केले. आरती मॅडम यांचे बातमीचे निरीक्षण केले आणि खुप छान पद्धतीने आरती मॅडमनी बातमी कशी घ्यायची हे सांगितले. नवीन नवीन शब्द मुलांकडून कसे काढून घ्यायचे, प्रश्न कसे विचारायचे, पालकांना कशा प्रकारे सहभागी करुन घ्यायचे, या प्रकारचे छान मार्गदर्शन त्यांनी आम्हाला केले. कविता मॅडम यांनीसुद्धा मुलांना आवाज कसा ऐकवायचा ह्यावर ट्रेनिंग दिले. मनीषा मॅडम आणि सीमा मॅडम यांनी लँग्वेज चार्ट आणि लिसनिंग चार्ट कसे घ्यायचे याचे मार्गदर्शन आम्हाला दिले. वनिता मॅडम यांनी बुधवारचे लेसन कसे घ्यायचे ट्रेनिंग दिले.

आम्हीसुद्धा सर्व शिक्षकांनी प्रत्येक शब्द आणि शब्द लिहून घेतला कारण मे महिन्याची मोठी सुट्टी आहे. त्यामुळे लक्षात राहणार नाही आणि आम्हाला त्याचा उपयोग पूर्व प्राथमिक शाळेत काम करताना होईल.

मुलांची मानसिकतासुद्धा खूप महत्त्वाची असते त्यांच्याशी कसे वागायचे, IQ आणि DQ म्हणजे काय, ते कधी करावेत, सायकॉलॉजीकल असेसमेंट का करावी, आणि सर्व शिक्षकांनी एकत्र राहून कशा पद्धतीने एकजुटीने मुलांबरोबर आणि पालकांबरोबर काम करावे तसेच कोणत्या गोष्टी लक्षात ठेवाव्यात ह्याबद्दल नेहा मॅडम ने सांगितले. ऑडिओलीजिस्ट मुग्धा मॅडम यांनी आम्हाला रिपोर्ट वाचायचे ट्रेनिंग दिले आणि स्पीच थेरपी बद्दल माहिती दिली.

सामाजिक कार्यकर्त्या अनुपमा मॅडम ह्यांनी आपल्या पूर्व प्राथमिक शाळेचा प्रचार होण्यासाठी कशा पद्धतीने अंगणवाडी सेविकांशी संपर्क करावा किंवा तिथल्या सरकारी कार्यालयांना भेट देऊन आपल्या संस्थेची माहिती कशी पोचवावी आणि महत्त्वाचे म्हणजे कार्यालयातील अधिकाऱ्यांना कशापद्धतीने औपचारिक पत्र लिहावे ह्यावर माहिती दिली आणि मुले आपल्या शाळेत येण्यासाठी कसे प्रयत्न करायचे ह्यावर माहिती दिली.

आणखीन महत्त्वाची माहिती मिळाली ती म्हणजे की, पूर्व प्राथमिक शाळेचे डॉक्युमेंटेशन कसे करावे, ह्यामध्ये महत्त्वाच्या कोणत्या फाईल आहेत आणि त्या संस्थेमध्ये असाव्यात ह्याबद्दल कविता मॅडम आणि मृदुला मॅडम यांनी सांगितले. त्याशिवाय शाळेतील मुलांची फाईल कशी बनवावी त्यात कोणते डॉक्युमेंटस् असावेत, त्याप्रमाणे स्नेहसंमेलन, मिटिंग कशी करावी आणि त्याचे रेकॉर्ड कसे ठेवावे ह्यावर मार्गदर्शन मिळाले.

तृप्ती मॅडम यांनी कार्यक्रम करताना काय करावे लागते, कार्यक्रमपत्रिका कशी तयार करायची, पाहुण्यांना लेटर पाठवणे, आभार किंवा धन्यवादाचे पत्र कसे पाठवायचे, पाहुण्यांशी कसे बोलावे यावरसुद्धा मार्गदर्शन केले. अनघा मॅडम आणि उज्ज्वला मॅडम यांनी बिलाविषयी फाईल कशी ठेवायची यावर मार्गदर्शन केले. सुप्रिया मॅडम यांनी पूर्व प्राथमिक शाळेविषयी व सुट्टीविषयी पॉलिसी याविषयी माहिती सांगितली. नंतर रक्षा मॅडम आणि डॉ. वाचासुंदर सर यांनी पूर्व प्राथमिक शाळेविषयी मार्गदर्शन केले. नंतर सर्व शिक्षिकांनी आपले प्रश्न वैयक्तिक सरांना आणि मॅडम यांना विचारले. सेंटर कधी सुरु होणार?.. सेंटरला जागा कुठे?.. किती मुले?.. आमच्या वैयक्तिक अडचणींवर मार्गदर्शन रक्षा मॅडम आणि डॉ. वाचासुंदर सर यांनी केले.

अशा प्रकारे खुप छान ट्रेनिंग आम्हाला मिळाले. खुप महत्त्वाचे आणि शाळेविषयी हिताचे मार्गदर्शन मिळाले. आम्ही सर्व शिक्षकांनी आदर्श शाळा कशी होईल, जास्तीत जास्त मुलांपर्यंत आपण कसे पोहचू यावर चिंतन केले.

उरवडे येथील पूर्व प्राथमिक शाळा आम्हा शिक्षकांना खुप आवडली, जेवण उत्तम आणि पौष्टिक होते. या चार दिवसात आम्हा सर्व शिक्षकांना वर्षभराचे ज्ञान मिळाले, त्यामुळे मी रक्षा मॅडम आणि सरांचे खूप खूप ऋणी आहे.

◆◆◆

सोमेश्वरवाडीची सहल

सौ. सीमा कुलकर्णी, सौ. स्मिता वेळे
विशेष शिक्षिका, स्वरनाद पिंपरी व चिंचवड केंद्र

दिनांक १३ मार्च २०२६ रोजी मोरया सेंटर आणि वाय.सी.एम.सेंटर मिळून मुलांची सहल घेऊन सोमेश्वरवाडीला जायचे ठरवले. सगळ्या मुलांना व पालकांना याबद्दल सांगितले. मुलांना खूप आनंद झाला. सहलीच्या दिवशी मुले वेळेच्या आधी हजर होती. बसही वेळेत आली आणि आम्ही सर्वजण सहलीला निघालो.

सोमेश्वर वाडीत शंकराचे एक सुंदर मंदीर आहे. पहिल्यांदा आम्ही महादेवाचे दर्शन घेऊन बाहेर पडलो. मंदीराच्या शेजारी 'ग्राम संस्कृती' नावाचे उद्यान होते. तिथे पूर्वीच्या काळी वेगवेगळे व्यवसाय कसे चालायचे ते दाखवणारे देखावे होते. तर वेगवेगळ्या सणांची माहिती देणारे साहित्य होते. जंगली प्राण्यांच्या प्रतिकृती आणि बाग यांची खुप सुंदरप्रकारे रचना केली होती. प्रत्येकवेळी शब्दचिठ्ठीच्या द्वारे मुलांना आम्ही माहिती देत होतो, मुले आनंदाने ती माहिती घेत होती. एका ठिकाणी तर पूर्वी खेडेगावात झाडाखाली शाळा असायची असा देखावा होता. तर आमची मुले इतर मुलांबरोबर जाऊन बसली.

मुलांना छान मजा वाटत होती. मुले फिरून दमल्यानंतर मुलांना खाऊ दिला. खाऊचा चांगला आस्वाद घेतला आणि परतीच्या प्रवासासाठी बसच्या दिशेने निघालो. आमच्यासाठी पण एक चांगला अनुभव होता की, मुलांना जे पुस्तकामध्ये चित्र दाखवून शिकवत होतो ते देखावा स्वरूपात मुलांना प्रत्यक्षात बघायला मिळाले आणि त्यांच्या लक्षातही राहिले. सहलीचा आनंद पालकांनी आणि आम्हीपण घेतला.

◆◆◆

Family Day & Graduation Ceremony –
Pusalkar Swaranaad Rehabilitation Centre, Urawade

Bhagyashree Sanvatsarkar
Administrator at at Pusalkar Swaranaad Rehabilitation Centre, Urawade

Kutumb Din was celebrated at Pusalkar Swaranaad Rehabilitation Centre, Urawade, with the participation of around 40–50 family members. The occasion also marked the Graduation Day Ceremony for the Academic Year 2025–26, held on 29th April 2026 from 11:00 a.m. to 12:00 p.m.

The program was graced by Mr. Dhanraj Subhash Giram, Child Development Project Officer, Integrated Child Development Service Scheme, Mulshi Panchayat Samiti, along with the presence of Dr. Avinash Wachasunder Sir and Mrs. Raksha Deshpande Madam. A total of seven children graduated & were successfully integrated into mainstream schools in their native places.

The ceremony also included prize distribution for various competitions held during the year, in which children actively participated. Additionally, during Palak Saptah, competitions such as rangoli, letter writing, and cooking were organized at the centre, and mothers were felicitated with prizes and certificates for their enthusiastic involvement.

◆◆◆

Workshop Learning Experience –
NGO Capacity Building Program 2026

Trupti Kohinkar
CSR Coodinator and Social Worker, Swaranaad Rehabilitation Center, Kothrud

I, Trupti (CSR Coordinator), along with Pallavi Ma'am (PRO), had the privilege of attending a two-day NGO Capacity Building Program 2026 organized by the Confederation of Indian Industry (CII) on 29th and 30th April 2026 at Royal Orchid Hotel.

The sessions were conducted by Mr. Saiju Chacko from the Indian School of Development Management and focused on result-based program management, emphasizing how NGOs can align their initiatives with the evolving needs and expectations of CSR companies. Covering the entire project cycle from developing logical frameworks to planning, implementation, monitoring, and reporting the workshop offered practical examples that not only refreshed our existing knowledge but also provided deeper insights into current CSR trends & effective proposal design.

A key highlight was the live pitching session, where NGOs presented their projects to CSR professionals within five minutes. This exercise proved invaluable in strengthening our ability to communicate ideas with clarity and impact.

Overall, the workshop was a highly enriching experience that enhanced our understanding and sharpened our approach to project development. We extend our sincere gratitude to CII and ISDM for organizing such a meaningful and impactful program.

◆◆◆

SWARANAAD REHABILITATION CENTER
Monthly Achievement - APRIL 2026

Sr. No.	FACILITIES	SESSION / STUDENT COUNT
1.	Speech Therapy Sessions	357
2.	No. of Student getting Speech Therapy	65
3.	Aided Audiogram Testing	22
4.	No. of Speech Assessment	6
5.	No. of Counseling Sessions	20
6.	Individual Occupation Therapy Sessions	52
7.	No. of Students getting Individual OT	46
8.	Group Occupational Therapy Sessions	2
9.	Psychological Assessment	5
10.	No. of Activity Therapy Session	59

SWARANAAD OUTREACH CENTER
Monthly Achievement - APRIL 2026

Sr. No.	CENTERS	THERAPY SESSION
1.	Khed	0
2.	Narayangoan	29
3.	YCM Pimpari	80
4.	Morya Chinchwad	91
5.	Phonda	18
6.	Porvorim	12
7.	Manchar	61
8.	Daund	20
9.	Urawade (Residential)	52
10.	Kudal	40

संस्थेची केंद्र

'स्वरनाद' कर्णबधिर बालकांचे बहुआयामी अपंग पुनर्वसन केंद्र
बिंदू माधव ठाकरे दवाखाना,
गोसावी वस्ती समोर, हॅप्पी कॉलनी रोड,
कोथरूड, पुणे – ४११ ०३८.
संपर्क : रक्षा देशपांडे ९९२३२८९८४४
मृदुला देवळाणकर ८५५०९१२९७७

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, चिंचवड
मोरया मल्टीस्पेशालिटी हॉस्पिटल, पिंपरी–चिंचवड लिंक रोड, पी.एम.टी.शेवटच्या बसस्टॉप समोर, चिंचवडगाव, पुणे ३३.
फोन : ९८२२६७१८४० / ९५२१६०४६००

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, खेड
डॉ. खडके गेस्ट हाऊस,
राजगुरुनगर बाजारपेठ, ता. खेड, पुणे.
फोन : ९८५०७३८२७६

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, नारायणगाव
सावळेराम मार्केट, नारायणगाव,
डॉ.वाचासुंदर कान–नाक–घसा क्लिनिक, पुणे.
फोन : ९७६६२६२३२७; ७७९८४३४९८९

'स्वरनाद' कर्णबधिर बालकांची पूर्व प्राथमिक शाळा, पर्वरी–गोवा
अनघा, प्लॉट नंबर १५, पी.डी.ए. कॉलनी,
पर्वरी बार्देश, गोवा – ४०३ ५२१.
फोन : ९६२३७०१०२०

श्री शारदा ग्रंथ प्रसारक संस्था, सांचालित स्वरनाद कर्णबधिर मुलांसाठी पूर्व–प्राथमिक विद्यालय
एफ–४, पहिला मजला, पै हाऊस सदन,
फौंडा, गोवा – ४०२ ४०१.
फोन : ९६२३७०१०२०

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, पिंपरी
वाय.सी.एम. हॉस्पिटल,
(पिंपरी–चिंचवड पालिकेच्या संयुक्त विद्यमाने) पिंपरी.
फोन : ८०८७२२९९५४

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, दौंड
शालीमार चौक, आनंद अपार्टमेंट,
'सी' विंग, फ्लॅट नं.२,
फॉरेस्ट ऑफिस समोर, ता. दौंड, पुणे.
फोन : ७०४०६६८०७१/९२८४८५०७५०

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, मंचर
डॉ. तोडकर हॉस्पिटल, पिंपळगाव फाटा,
मंचर, ता. आंबेगाव, जि. पुणे.
फोन : ९४२३०९३७८०

वाचा भाषा प्रशिक्षण केंद्र, कुडाळ
लायन्स सेवा संकुल कुडाळ, अभिनवनगर,
ता. कुडाळ, जि. सिंधुदुर्ग.
फोन : ९४०५९९८९८९

'पुसाळकर स्वरनाद' माता बालक निवासी पुनर्वसन केंद्र
माँटवर्ट विस्टा समोर, सर्वे नं. ४२५,
उरवडे, पिरंगुट, ता. मुळशी,
पुणे – ४१२ ११५.
फोन : ९८२२०९४९४०

NODAL CENTER

Teacher Training and Team Member

EMPOWERMENT WORKSHOP

RNI No. : MAHBIL/2013/59067
SDM/PUNE/SR/21/2015

Published and Posted on 10th MAY, 2026
Posted at Model Colony PSO, Pune 411 016
on 10 of each month.

श्री.महेशजी मानेकर
सेवा प्रमुख आर.एस.एस. पुणे
यांचे पालक प्रशिक्षण पदवीप्रदान समारंभामध्ये
स्वागत करताना डॉ. वाचासुंदर सर

सौ. उमा जोशी मॅडम
महर्षी कर्वे स्त्री शिक्षण संस्थेच्या व्यवस्थापक मंडळ सदस्य
यांचे पालक प्रशिक्षण पदवीप्रदान समारंभामध्ये
स्वागत करताना सौ. रक्षा मॅडम

CAPACITY BUILDING WORKSHOP ORGANIZED BY CII

Address :
To,